

درگاه

۱ خزیران ۳۳۷

نومرو : ۴

برنجی سنه : برنجی جلد

شایخ

استانیول سراینده

حافظ احمد باشانك سهرادی

اندرون مکتبتك پیشد بر دیکي فداکار صدر اعظم اردن بریده شاعر و موسیقی شناس اولان فلیله مؤذن زاده حافظ احمد باشد .
«خواننده خوش آواز و شاعر سخنان اولغین مساعده بخت کار سازایله دایره هایونه قبول اوله رقی ندیم خاص الحاص اولمشده» (۱)
حافظ احمد بك کیلار خاصه قوشنده کوزه دل صداسی ، نراکت و طرافتیه هر کسك حرمتی قازاندینی کی ، علمه قارشی اولان اتمساکی ایله ده (۷۷ - سهرادی) لرینك توجهنی جلب ایتدی .

قوشنده تعقیبی لازم ککن درسلی اكمال ایده رک خانه خاصه کیچی .

بورادهده معلوماتی توسیع ایتدی . طوغانچی باشیقله چیقوب رتبه وزارتله قبولدان دریا اولدی (۲)
صوکره شام والیدکننده ویدی سنه قدرده وان ، ارضروم ، بغداد ایالتلرینده بولوندی .

بومامور بترلنده ، ناموس و عفتندن امین اولدینی رفقا سیله چالیشهرق ، قیمت و ضربتی کوستردی .
سلطان مراد رابع کندیسنه ۱۰۳۴ ده صداری تودیع ایتدی (۳) و بو طریقه یله برابر بغدادك استخلاصنده مامور ایدلشدی .

عسکرک آزلنی ، خسته لاق طهوری ، پاشایی مایوس ایتدیکندن غالبیت امکانی کورمه یین مشارالیه :

آلدی اطراف عتو امداده عسکر یوقیدر

دین بولنده باش ویر بر سرور یوقیدر
خصمی بر ککیش او بولنده رخ برخمات ایتکه

چنکده آت اوینادر فرزانه برار یوقیدر

بر هجب کردایه دوشدك چاره سز قالدق مدد
آشنالر زمره سنده برشاور یوقیدر

چنکده همیامن اولوب باش ویرر باش آلمه

عرصه عالمده بر سرور هنرور یوقیدر

رفع بیداق تکلیدن غرض نه بیلدیز

درد مظلومان سؤال اولمازی عشر یوقیدر

آتش سوزان اعدایه بزمه کیرمه

درد ایچنده امتحان اولمش سمندر یوقیدر

درکه سلطان مراده نامه من ایصاله

باد صر صر کی برچاپك کبوتر یوقیدر (۴)

استمداد نامه سنی کوندردی بالضروره حله

چکلدی .

۱۰۳۶ ده عزل اوله رقی استانیوله کلدی .

[۱] حقیقه الوزرا ص ۶

[۲] قاموس الاعلام ص ۷۹۲ جلد ۱

[۳] عطا تاریخی ص ۵۶

[۴] عطا تاریخی

مارورده

احمد حمیدی

اویونلایان یورغون آکاسیالری
قوشنده تیرهن کنیش بر حاووض ...

اوستنده فیسقیه ، مهتابك صاری
رنکیله آغلایور حالسز ، اویقوسز .

تاج بیل فیسقیه نك بو ایچنه ، اوزون
صولری بوکولش آلتون چیچکر

حالنده بوکولکون ، سس سز حاووضك
اوستنه سس سزجه دوکوله چکر ؟

بری حرکتسز ، جانسز باتیور ؛
برینك دهن کوز یاشلری وار .

بیلکه بکا نلر خاطر لاتیور
بوکولش صولره آغلایان صولر .

علی حسن

.....

اوزون مدت مسعود زمانلر کچیردیکي استانیول سراینه
کلرک پادشاه رجعتك اسباب موجب سنی آکلاندی .

سلطان مراد ، حافظك فضائل علمیه سنی بیلدیکندن
قبه وزیری پادی .

پادشاه ، کنج عثمان فاجعه سندنبری انتظامی
بوزولان اوردوی اصلاح ایدرک متغلبی تأدیپ

ایتمک ایسته یوردی .

اطرافنده تزیه روحلی ، مملکتك سلامت
وسعادتندن باشقه برشی دوشونه یین حسن خلیفه ،

موسی چلی کی بوکسك دوشونجه لی ذوات واردی .
بونلر ملنك سلامتی خصوصنده پادشاهی ارشاد

ایدیورلردی .

مراد خان رابع خسرو باشانك یرینه حافظ
احمد پاشایی صدارته کتیردی .

حال بوکه خسرو پاشا موقع اقباله ایکن بر قسم
متغلبی آله ایتشدی .

عینی زمانده صدارت قائمقامی رجب پاشاده
احمد باشانك بی امان دشمنی ایدی . مهر تریفه

ناقل اولاق ایچون هر تورلو تزویراتی ارتکاب ایدن
برآدم اولدیفندن نه اولورسه اولسون موقع صدارته

کچمک ایسته یوردی . سقا محمد جین علی ، روم احمد
کی طرافدارلری استانیوله طویلاعتلردی .

رجب پاشا بونلر واسطه سیله فتنه یی تحریک ایتدی .
بونلرده نیک ویدی تفریقندن عاجز بر قسم جهله ایدی ؛

طویلاعتلر و خسرو پاشا کی صیت و شهرت صاحبی
بر وزیر عزل ایتدیرنلرله حافظ پاشا ، حسن

خلیفه موسی چلی کی علم آدملرندن ده (۱۷) کیشی
ایسته تمک ایچون سرایه هجوم ایتدیلر .

آیا صوفیه نك یاننده کی باب هایونه کلک لری زمان
« بوکون صبر ایدك یارین جواب و بریلور . » دیه

ایچردن خبرکلدی . دونوب آت میداندنه صاحب لایر ،
ایرتسی کون تکرار کلرک باب هایوندن کیروب

اورته قویه قدر دولدیلر .
حافظ پاشا ، بایرام باشانك بوکون دیوانه

ایتمک احتیاج و ضرورتی بوتون سلسله حیواناتك
حرفتی احتیاجات مبرمه و حیاتیه سورلری اینجده
حیس ایدیور . حریت ، درت بر طرفه انکشاف
ایده چکنه آتیجی احتیاجات مبرمه دیوارلری آراسنده
اوزانه بیلور . جمله حیاناتك اوچنچی ناکه ظهور
انفلاق انسانی وجوده کترینجه یتنه شدتی بر صیرجرامه
و بو بوک بر تکامل وجود بولیور . و آرتق جمله حیانه
مندج حریت بوتون سدرلری بیقیور و تزغیرلری
قیریور . بو صورتله حصوله ککن انسان دماغی
حوان دماغه نه قدر چوق بکزر سه بکزر سه
اونده کوکاشمش بوتون اعتیادلری قهره جتی وانساق
عملی تماماً ضدی اولان حرمللرله یی قاجق بر خصوصیت
و نمازیت واردر . آرتق بوله بر نماغ قارشیسنده
ماده نك آت اولقدن باشقه بر فوق ، اوکا انقیاد
ایتمکدن باشقه بر مقاومتی قالا شدیر . ماده نك ایچنه
کیردکن صوکره بونی عضوی و غیر عضوی اولق اوزره
ایکی عالمه آیران جمله حیات ، نهایت انسان دماغی
وجوده کترینجه هرایکسینه حاکم اولمش و هیسنك
فوقنده حریتندن عبارت اولان سلطنتی قورمشدر .
فی الواقع کونك برنده حکمت ایله کینیا نك مشترک
جهدلرله ماده ذی حیله مشابه بر ماده نك اعمال
اولونه سی محمول اولایلیر . فقط بو مشابهی وجوده
کترینک حیاتی بوتون اوصافیه یاقی دیمک دکادر .
بیلدی که حیاناتك کدی خارجنده کی موجودات ایله
طرز حرکت و مناسبتی طن اولندینی کی میخانیکی
دکادر . بو طر حرکتلرده اوله حوصله سوز بر
مهارت و ایچنک واردر که میخانیکیتله تقلیدی امکان
خارجنده در ایچنه داخل اولدینی ماده یی میخانیکیت
خارجنه چاران جمله حیات ، اونده کی میخانیکیتی
رد ایتشدی ماده یی فتح و تسخیر ایدمه چکنندن
اول ایده بو میخانیکیتی قبول ایتدی . بونی بر
تشبیه آکلانه تم : شمدوز بولارنده کی مقاصدار ،
ترقی بولندینی خطندن چیقاروب ایسته دیکي خطله کچرک
اون فاصیل او خطله یاناشدیر سه حیات دخی ماده یی
ایلدن چیقاروب کندی بوله کچرک ایچون ماده نك
میخانیکیتنه غایت ماهر بر مانوره ایله یاناشمشدر .
تعبیر دیکرله حیات ، باشلانچیده اوله بر نوع ماده یی
برلشدیر که بو ماده کندی کندی اعمال ایتمک
یوانی طوعندی . یالکیز حیات ، امدادیه یتشمه .
سه ییدی ماده نك کندی کندی تعضو ایتدیرک
خصوصنده کی بوتشی برجهد حالنده قالا جق و هیچ
بر زمان تعضو دینان حادثه اولماه جیدی . بکا فالبرسه
لاوراوارلر مرک حیاتی اعمال خصوصنده کی ساعیلری
دخی بلاشبهه بو نقطه ده زیقلا یوب قالا جقدر . اولسه
اولسه ماده ذی حیاتك بعضی اوصافی تقلید ایدیلر که
لیکن تولید و تکامل خاصه سنی احتوا ایدن جمله حیات
هیچ بر زمان ماده یی درج ایدیلر میه چکدر .

(مابعدی وار)

۳ مارس ۱۳۲۷ دارالفنون و حیات معلی

مصطفی شکلب

اوغرانان ثولومی بکلامك ايچون ده بر انزواگاهه
محتاجدی . بوندن دولای شهزاده محمودك ارتحاليله
دويديني تأثري نقل ايدن مرثيه سني بادشاهه عرض
ايدنجه التفات اثری اولهرق کنديسنه تکليف اولنان
هرتورلو وظيفه يي رد ايله مئدی .

نجائی ، مأموریتسز بکن کونلرینی آیده بیک
آقهدن عبارت تقاعد تخصیصاتيله قناعت ایدرهك
وفا جوارنده ایدیندیکی بر آوده پاشادی . عاشق
چلی ، خدمتدن استنکافدن سوکرا نجائی نك «اکثر
اوقات مرحوم مؤید زاده ملازمته حصر ایدوب
بقیه عمرن وقت یاران صفا و صرف صحبت اصحاب
وفا » ایلهدیکنی سوله بور .

نجائی نك تولداریغی ، حتی آرزوق مولدی حقند
سمات اولان تذکره لرین ، اونك وفاتی تاریخی
اوزنده متفقد . سہی بك ، عاشق چلی ، اعلیٰ
نجائی نك ارتحال تاریخی طعوز یوز اون درت اولارق
قید ایدیلورلر .

عاشق چلی ، نجائی نك وفاته عائد تفصیلاتی ،
اونك « مخصوص ملازملرین » نقاش بایرامك نقله
عطفاً شوبله یازیور :

« مرحوم طعوز یوز ان درته خسته اولوب
چونكه فلك آتی مشرف شرف احضار ایلر . »
نجائی نك فلك نغسك باقلاشدیغی آکلانجه اوغلارینی ،
دامادینی ، دوستلرینی اطرافنه لوبلایارق « بوغزلی
دیوب یازوب الارنه وررر . سزه / شمره ودا محمد
دیو وداع ایلر . آندن استغفار و تهل ایلر دنیادن
انقطاع ایلر . »

نجائی نك سوکده لرنده سوله دیکی وایت ایدیلن
غزل حقنده تذکره جیلرک ترددی واردر عاشق
چلی « اول غزل بودر » دیبه اولاش غزل
قید ایدیلور :

بردم ایکن دولت دنیای هر دم صاندیلر
بو فنا کارانك عیثنی عالم صاندیلر
چاک چاک ایتش قرا زلفکله کیمه خرقه سن
ژنده لر کیمش ابراهیم ادهم صاندیلر
سور دیلر یوزدن یره آجتدیلر باشم کی
بیزم دریای همای نیم نم صاندیلر
اهل دالر کور بچک آینه ده تصویر کی
باغریه باصمش طورر عیسیای صرم صاندیلر
شول قدر زاریلغ ایتدم که جهان کلزارنی
خاقاه شیون وایوان ماتم صاندیلر
صوندیلر بر جرعه کم بیک بیل یاشر ایچن عام
بو بری رولر نجائی بزی آدم صاندیلر .

سوکرا ، « بر روایتده سوک سوله دیکی بر
دیگر غزلدرکه مطلی شودر . » دیبور :

ای سبا زلف نکاری هنر افشان ایلدک
خاک اولان بی دلمری خاکيله یکسان ایلدک

« نجائی نك ثولومی »

ضیا پاشا ، مشهور خراباتک مقدمه سند :

اسلافده احمد و نجائی
آواره دلشکسته ذاتی
ترک سخنه تمل قومشیر
کرچه غلی کوزل قومشیر

دیبور . بوقطه نك ایلک . مصرعنده اسمی بکن نجائی ،
فاح دورنك سوک سینه لرنده یقشمش و شهرت
قازاغشدر . بر غزلیله بادشاهك دقتی جلب و ایلک
مأموریتی شعرینک نفوذیه آلد ایدن نجائی ،
زمانک فرماقنر ماشاعری احمد پاشا ایله ادبیاتده
آندینی تکامل خطوه سنی قوتلندیرمش ، اعتبار
اولور .

نجائی ، فی الحقیقه شاعر لرین آراسنده جدی بر
اشتغاله ده کر قیمتی بر سجاد . فقط تذکره جیلرک
اهالیله حیاتک قدمه لری لایقانه تنویر ایدلن بوشاعر
حقنده بیلدکلریمز بیلده دکلمره نظر آچوق محدودور .
مورخ و مؤلف لریمز « شیوه نظمی کرکی کی
اصلاح ایدرهك احمد پاشا خیر الخلف و باقی به سلف ،
اولشدر . » جمله سیه تجیل اولان نجائی ، حتی
شاگردی و رفیق سہی بك بیله ، تذکره سند حقیقی
چهره سیه کوسترمشدر .

نجائی ایله اسکي تذکره جیلریمزک ایچنده اک
زیاده مشغول اولان عاشق چلیدر . عاشق چلی ،
تذکره سنک « ادرنه لیدر آدمی عیسی در . » دیبه
باشلایان قسمنده نجایتک ترجمه حاله دالر اولدقه
مفصل معلومات ویرمش ، اونی اوزون ، سلسل
سطرله کوکله چیقارمشدر .

نجائی نك شعرینه متدائر مطالعه لرندن صرف نظر ،
عاشق چلینک بر دیک بر بوقصیلا نك اک شایان دقت
چوق ، نجائی نك وفاته عائد بارجه سیدر .

تجانیجی و مصاحبی اولدینی شهزاده محمودك
ارتحالندن سوکرا کوکله چوکن ماتمک آغیر لقیله
مغنیسادن استانبوله دوشن نجائی ، آرتق کندنده
یکی برخدمت قبول اتمک جسارتی بولادی . دنیانک
ذوقدن زیاده محنت و المریله باش باشه قالان شاعر
قلبنک اضطرابنه بر آرز سکون و یره جک برانزوایه ،
حیاتک جریانی ایکی دفعه ده کشف یرمن ویا سکنه یه
.....

بونک اوزرینه قلیجحرکته کلرهك رجب شانک
احترامنه قوربان اولان فاضل وزیرک بیروح جسدی
جنلر اوزرینه دوشدی . حزن برقانه آغلاهورق
باب السعاده دن ایجری کیرکن روحی ایدنه قاووشان
حافظ احمد پاشانک اوستنه رفقاییشیل براییکی
أورتوبورلردی .

مونس لطفی

کله می ایچون ایتدیکی توصیه ناهیهرق باب هایوندن
ایجری کیردی . خاص فرون حذاسنه کلشیدی .
بو ائشاده « بره اوروک ! » دیبه برسس یوکلیدی ،
طاشلر یاغمه باشلادی .

بیچاره صدر اعظم کوچ حال ایله اورته قیودن
کیروب رجب پاشانک ایتدیکی مهر شریفی مراد
رابعه تسلیم ایدرهك تبدیل قیافته اسکنداره کچکه
حاضر لاندی .

احمد پاشانک چکمه سیه فتنه باصلمه مئدی .
أولومی ایستیلر قبه آلتنه قدر کلدیلر . سرباک
وقیله طغر ترانه لری ایشیدیلن عصر دیده سروباری
آره سندده شمدی بر معصومک قانی دوکک ایچین
« بادشاهه سوزمن وار دیوانه چیقسون » صدالری
ایشیدیلوردی .

سلطان مراد باب السعاده دن چیقوب نغنه
اوطوردی و « ندر مرادیکز ؟ » دیدی . رجبک
خبر ویردیکی ۱۷ کیشی ایستدیلر . بر طرفدن
« بونلری البته ورر سز یوخسه ایش غیری اولور »
دیبورلر ، اوتهدن دهفتی براوغولتو دوام ایدیلوردی .
بوکوروکو آره سندده سوز ایشیدیرمک لایل اولدیفندن
بادشاه : مادیکه سوز دیکلمز سز طشره بی ایچون
دعوت ایتدیکنز « دهرک ایجری کیردی .

دیشاریده کورولتو دوام ایدرکن ایچریده ده
رجب پاشا « بوقولیده ایستسه لروریکز » دیهرک
سلطان مرادی حافظ پاشانک تسلیمنه اقتاع اتمک
چالیشیوردی .

بادشاه ، بوستانچی باشی جعفر آغایی کوندرهك
حافظ پاشایی کیری کتیردی .

باب السعاده آچیلهرق ذات شاهانه چیقوب
سوز آکلار درت کیشی ایستدی . و بونلر حافظ
پاشانک مزایای اخلاقیه سندن ، مملکته قارش اولان
خدمتندن بحث ایدرکن ، بدعت وزیرده باب السعاده نك
ایچ طرفنده آبدست آلمش اولوی بکلوردی .

حضورده صرف ایدیلن آغیر سوزلر محمل
ایده میرک جسارت بشریه نك اک یوکسهک نمونه سنی
کوستروب قیونک اوکته جیقدی ، وظیفه احترامیه یی
ایفادن سوکره :

« بادشاهم ! بی سن اولدیرمه ، قو بو ظالم
خون ناحقنی ریزان و بی شهید ایتسونلر رجام بودرکه
میتمی اسکنداره دفن ایتدیره سک » [۱]

« بسم الله انالله .. » دیهرک سروبارک اوکته
دوغرو ایلرله دی .

بادشاه ، مقره سنک اوچیله کوز باشی سیلیور ،
حافظک رفقای مساعیسی ده قانی لوحه یه یانهرق
آغلاشیورلردی .

بو ائشاده احمد پاشا ، اوزرینه ایلک حمله ایدن
سپاهی به مشهور طو قاتی آتجه سپاهینک کلاهی بر طرفه
کندیسی ده بر طرفه ییقیلدی .